Palvelut/Haapaniemi Sanna-Mari 2.10.2018

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 88/2018)

ASIANTUNTIJALAUSUNTO LAKIVALIOKUNNALLE

Lapsen huoltoa koskevat tiedot väestötietojärjestelmässä

Lapsen huoltoa koskevina tietoina talletetaan väestötietojärjestelmään:

- tiedot huoltajista,
- huollon alkamis- ja päättymispäivä,
- tiedot huoltajan tehtävistä ja oikeuksista tai toiselle vanhemmalle myönnetystä erityisestä oikeudesta,
- tieto lapsen asumisesta toisen vanhempansa luona.

Tarkemmat säännökset huoltotietojen tallettamisesta on väestötietojärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa 128/2010.

Tietojärjestelmävaikutuksia koskevat huomiot

Hallituksen esityksessä ehdotetuista muutoksista lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annettuun lakiin aiheutuu muutoksia:

- väestötietojärjestelmään,
- huoltotietoja väestötietojärjestelmään ilmoittavien tuomioistuinten ja kuntien lastenvalvojien tietojärjestelmiin sekä
- väestötietojärjestelmän tietoja käyttävien viranomaisten tietojärjestelmiin.

Tietojärjestelmämuutoksia aiheutuu mm. automatisoinnista koskien lakiehdotuksen 6 a §:ssä säänneltyjä eräiden vanhemmuutta koskevien ratkaisujen vaikutusta lapsen huoltoon. Lisäksi tietojensaantioikeutta koskevat sopimusmääräykset pyritään mahdollisuuksien mukaan merkitsemään väestötietojärjestelmään koodattuina eikä vapaana tekstinä. Koodattujen tietojen etuna on se, että niitä voidaan ns. koneluettavina hyödyntää sähköisissä palveluissa ja automaattisessa päätöksenteossa, kun taas vapaata tekstiä ei voida. Myös lapsen vuoroasumista koskevat vaihtoehdot toteutetaan merkittäviksi väestötietojärjestelmään koodattuina. Koska uutena asumisvaihtoehtona mahdollistuu asuminen muun huoltajan luona, joudutaan väestötietojärjestelmän lapsen asumista koskeviin tietoihin luomaan uusi henkilölaji tätä varten.

Palvelut/Haapaniemi Sanna-Mari 2.10.2018

Lakien voimaantulo

Hallituksen esityksessä lait on ehdotettu tulemaan voimaan aikaisintaan samaan aikaan kuin äitiyslaki, joka tulee voimaan 1.4.2019. Väestötietojärjestelmään ja muihin tietojärjestelmiin tarvittavien teknisten muutosten toteuttamiseen tulee kuitenkin varata riittävä aika.

Lapsenhuoltolakiin liittyvien väestötietojärjestelmään tehtävien muutosten yhteydessä väestötietojärjestelmään on tarkoitus toteuttaa muitakin Väestörekisterikeskuksessa suunniteltuja uudistuksia lapsen huoltotietojen merkitsemiseksi. Muun muassa lapsen huollon sisältöä koskevia tietoja on tarkoitus tulevaisuudessa merkitä väestötietojärjestelmään kooditettuina nykyisen avoimen tekstikentän sijaan. Tämä parantaa lasten huoltajien mahdollisuutta asioida huollettavansa puolesta erilaisissa sähköisissä asiointijärjestelmissä, mm. Omakanta-palvelussa. Tällä hetkellä huoltajat eivät tietosuojasyistä pääse asioimaan sellaisten huollettaviensa puolesta mm. Omakanta-palvelussa, joiden huollon sisällöstä on sovittu tehtävänjakomääräyksin. Mikäli lakimuutos tulisi voimaan aikaisintaan 1.10.2019, ehditään väestötietojärjestelmään tehdä edellä mainitut laajemmat muutokset, jolloin huoltotietojen hyödyntäminen sähköisissä palveluissa helpottuisi.

Tarvittavien järjestelmämuutosten aikaansaamiseksi ja niistä aiheutuvien kustannusten minimoimiseksi Väestörekisterikeskus esittää, että lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva laki tulisi voimaan aikaisintaan 1.10.2019. Mikäli laki tulee voimaan samaan aikaan äitiyslain kanssa 1.4.2019, ehditään väestötietojärjestelmään tekemään vain lakimuutosten edellyttämät minimimuutokset. Minimimuutosten toteuttaminenkin asettaa haasteita keväällä 2019 pidettävien eduskunta- ja europarlamenttivaalien vuoksi, sillä väestötietojärjestelmän järjestelmätoimittaja käyttää vaalitehtäviin samoja resursseja kuin lapsen huoltoa koskevien järjestelmien ylläpitomuutoksiin. Lakien voimaantulo 1.10.2019 antaisi myös kuntien lastenvalvojien ohjelmistotoimittajille aikaa tehdä järjestelmiin tarvittavat muutokset. Jos laki tulee voimaan 1.4.2019 tai kesällä 2019, lisännee se maistraattien työtä lisääntyvien paperilomakkeiden vuoksi, kun sähköiset ja automatisoidut menettelyt eivät ole vielä käytössä.

Taloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksen taloudellisia vaikutuksia koskevassa osiossa on todettu Väestörekisterikeskukselle lainsäädännön muutoksista aiheutuvien välttämättömien järjestelmämuutosten aiheuttamat arvioidut kustannukset, tältä osin ei ole lisättävää.

VÄESTÖREKISTERIKESKUS

KROHNS LEA 99703746V
Digitaalinen allekirjoittaja: KROHNS LEA 99703746V
Päiväys: 2018.10.02 12:48:12 +03'00'

Ylijohtajan sijainen
Johtaja

Lea Krohns

SALOVAARA TIMO 99705320M
Digitaalinen allekirjoittaja: SALOVAARA TIMO 99705320M
Päiväys: 2018.10.02 12:37:38 +03'00'

Johtaja

Timo Salovaara